

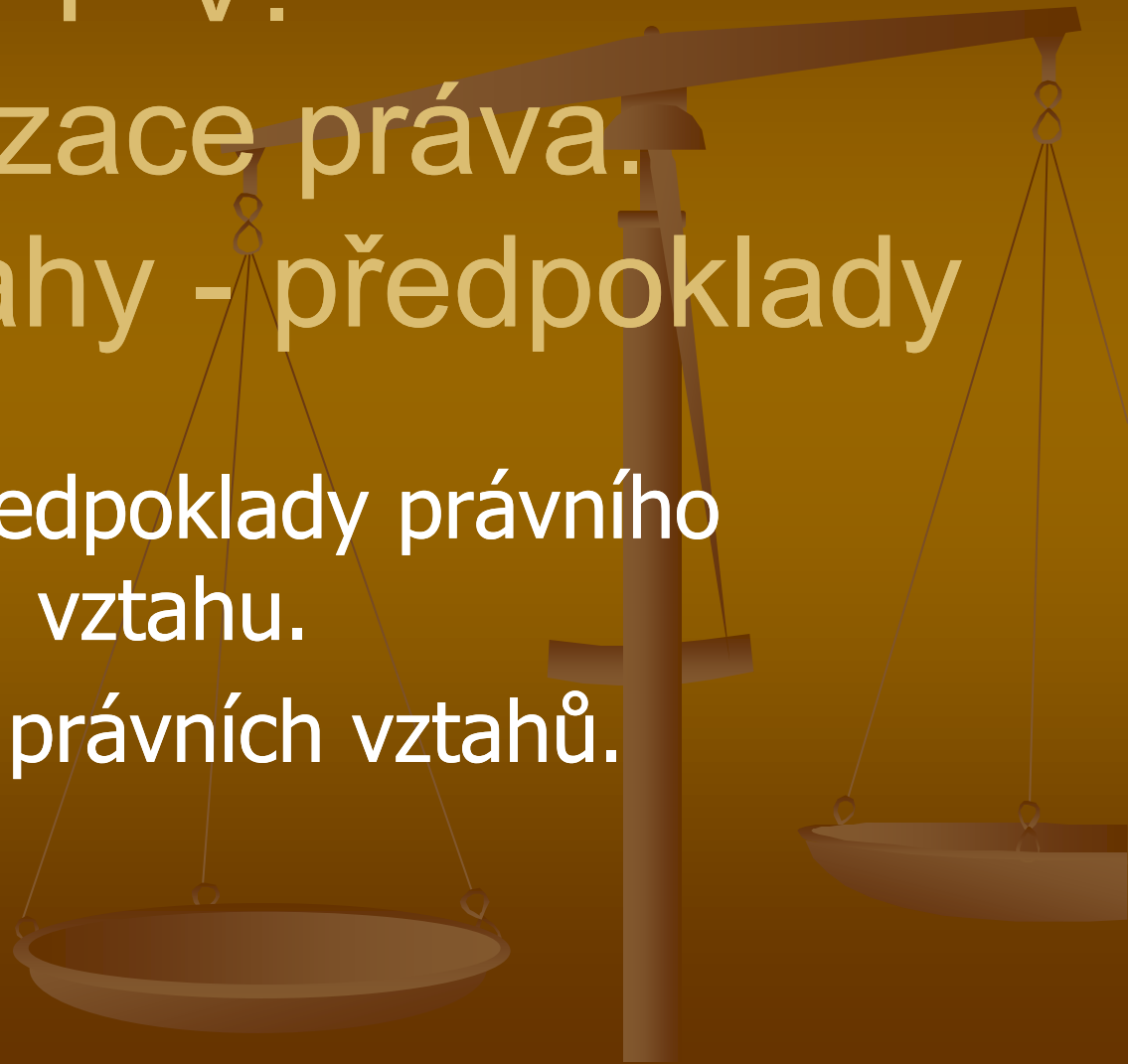
P V.

Realizace práva.

Právní vztahy - předpoklady

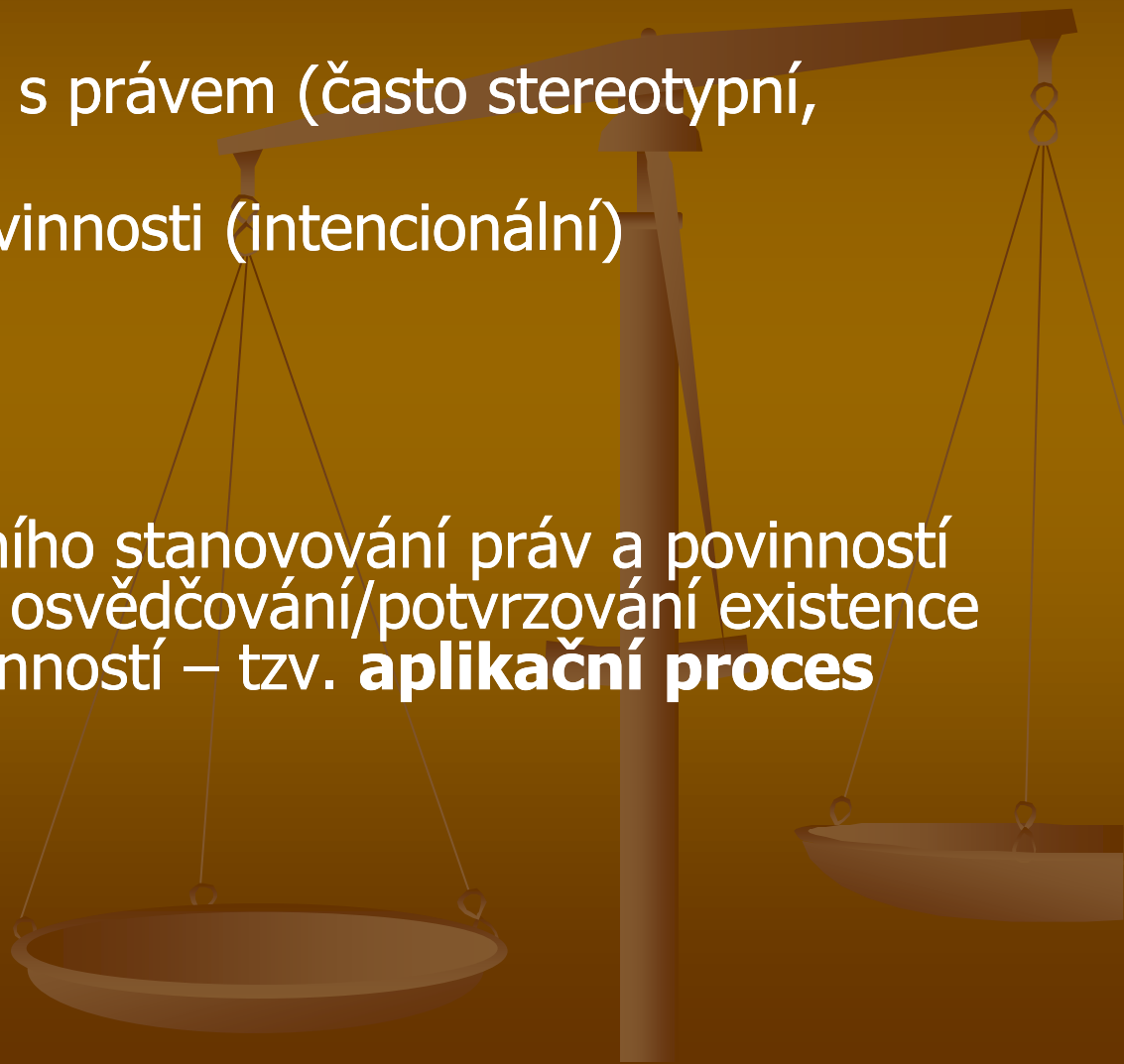
Pojem, předpoklady právního  
vztahu.

Třídění právních vztahů.



# Realizace x aplikace práva

- Realizace práva
  - Chování v souladu s právem (často stereotypní, automatizované)
  - Výkon práva či povinnosti (intencionální)
  - Právní vztahy
  - Aplikace práva
- Aplikace práva
  - proces autoritativního stanovování práv a povinností subjektům, anebo osvědčování/potvrzování existence těchto práv a povinností – tzv. **aplikační proces**

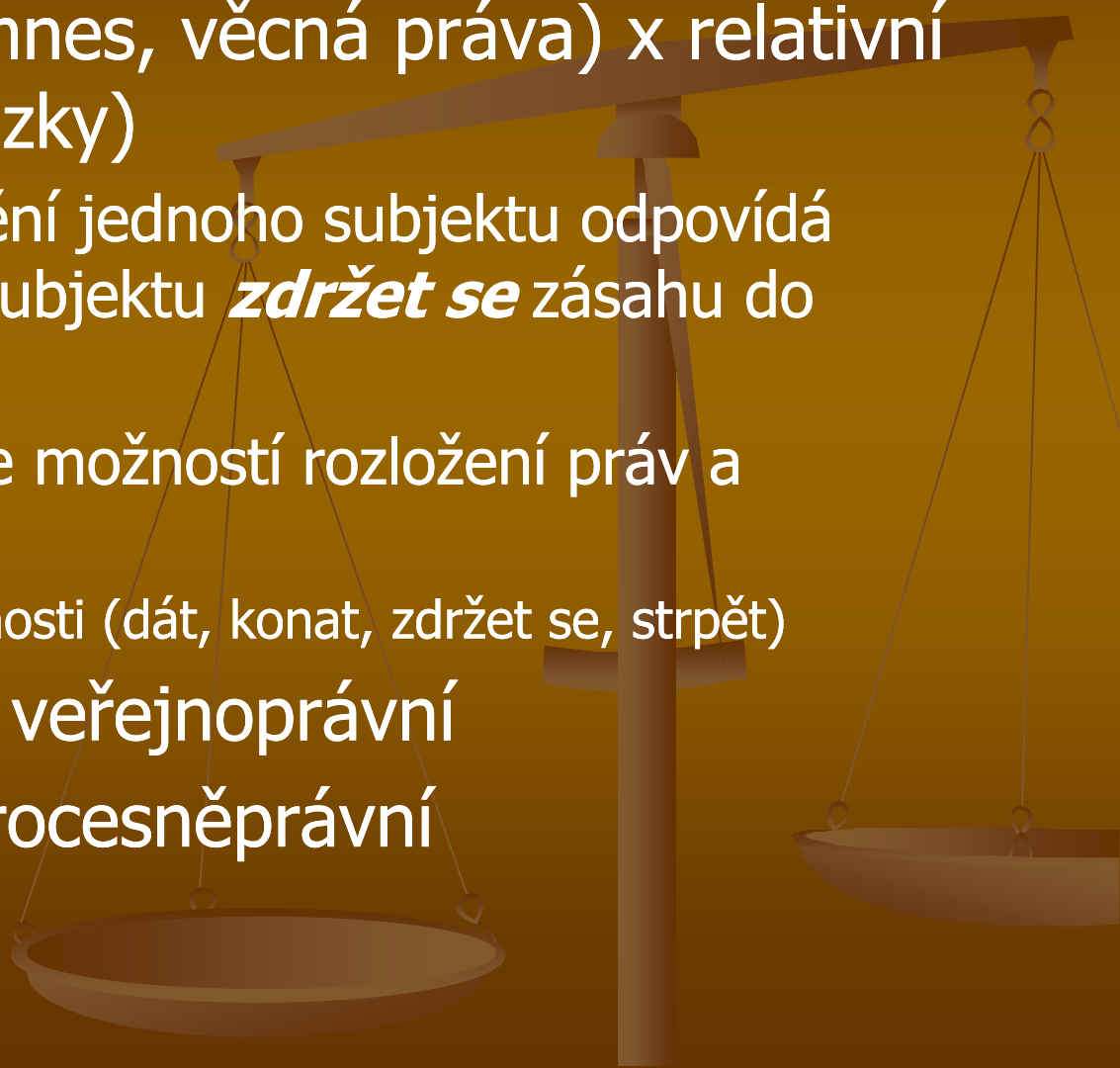


# Pojem právní vztah (poměr)

- Právní vztahy vznikají v procesu právní regulace života společnosti
- Jsou součástí tzv. realizace (uskutečňování) práva, nikoliv však jejím jediným prostředkem
- Regulativní + volní charakter právního vztahu
- Definice:
  - *Právní vztah je společenský vztah nejméně dvou konkrétně určených právních subjektů, upravený právními normami, v němž jeho účastníci jsou nositeli vzájemně spjatých subjektivních práv a právních povinností, které vznikají těmto subjektům na základě právních norem bezprostředně nebo ve spojení s tzv. právní skutečností.*

# Dělení právních vztahů

- absolutní (erga omnes, věcná práva) x relativní (inter partes, závazky)
  - absolutní: oprávnění jednoho subjektu odpovídá povinnost jiného subjektu ***zdržet se*** zásahu do tohoto oprávnění
  - relativní: více možností rozložení práv a povinností
    - typy právní povinnosti (dát, konat, zdržet se, strpět)
- soukromoprávní x veřejnoprávní
- hmotněprávní x procesněprávní



# Předpoklady právních vztahů

- a) právní norma (platná, účinná)
  - Nutný předpoklad vzniku právního vztahu
- b) právní skutečnost (předvídaná v hypotéze právní normy)
  - Není vždy třeba ke vzniku právního vztahu – tzv. právní vztah ex lege (vzniklý silou normy)
- Ad b) Právní skutečnost (nově – hlava V. NOZ)
  - subjektivní - právní/protiprávní jednání (nově: legální pojem)
  - objektivní - okolnosti nezávislé na lidské vůli (události, stavy)
- př.: nájem bytu

# Pojem právní skutečnost

## ■ obecně:

- Skutečnost, která je právně významná (pracuje s ní alespoň jedna právní norma – působí právní následky)
- Definice
  - „Okolnost, s níž právní norma spojuje **vznik, změnu nebo zánik** právního vztahu.“
- Tedy: ne každá právně významná skutečnost je „právní skutečnost“
- skutečnosti z pohledu svého právního významu:
  - právní skutečnosti
  - právně relevantní skutečnosti (např. svědecká výpověď)
  - právně irelevantní skutečnosti

# Třídění právních skutečností

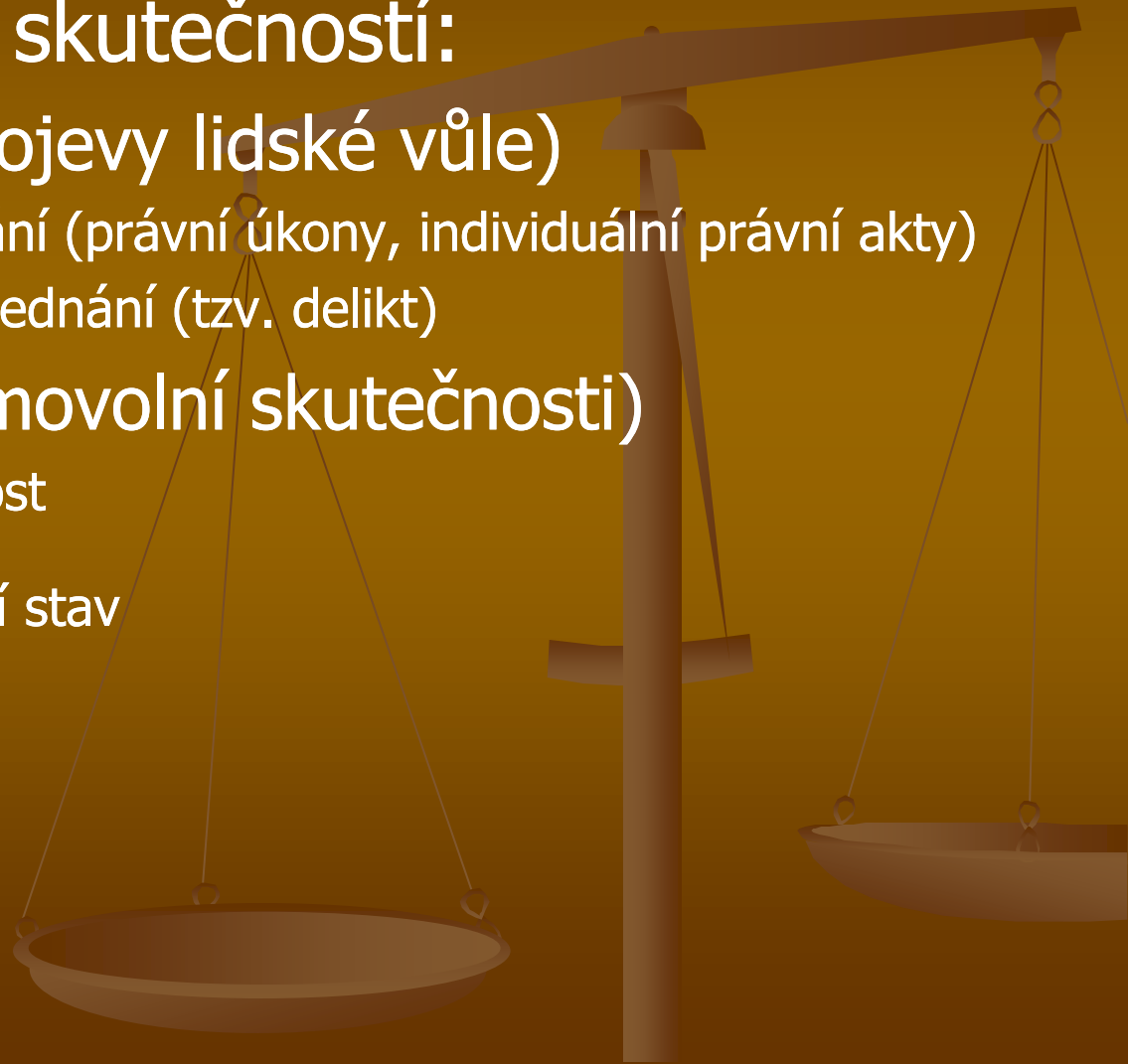
## ■ třídění právních skutečností:

### 1) subjektivní (projevy lidské vůle)

- a) právní jednání (právní úkony, individuální právní akty)
- b) protiprávní jednání (tzv. delikt)

### 2) objektivní (mimovolní skutečnosti)

- a) právní událost
- b) (proti)právní stav



# Ad 1 a): právní jednání

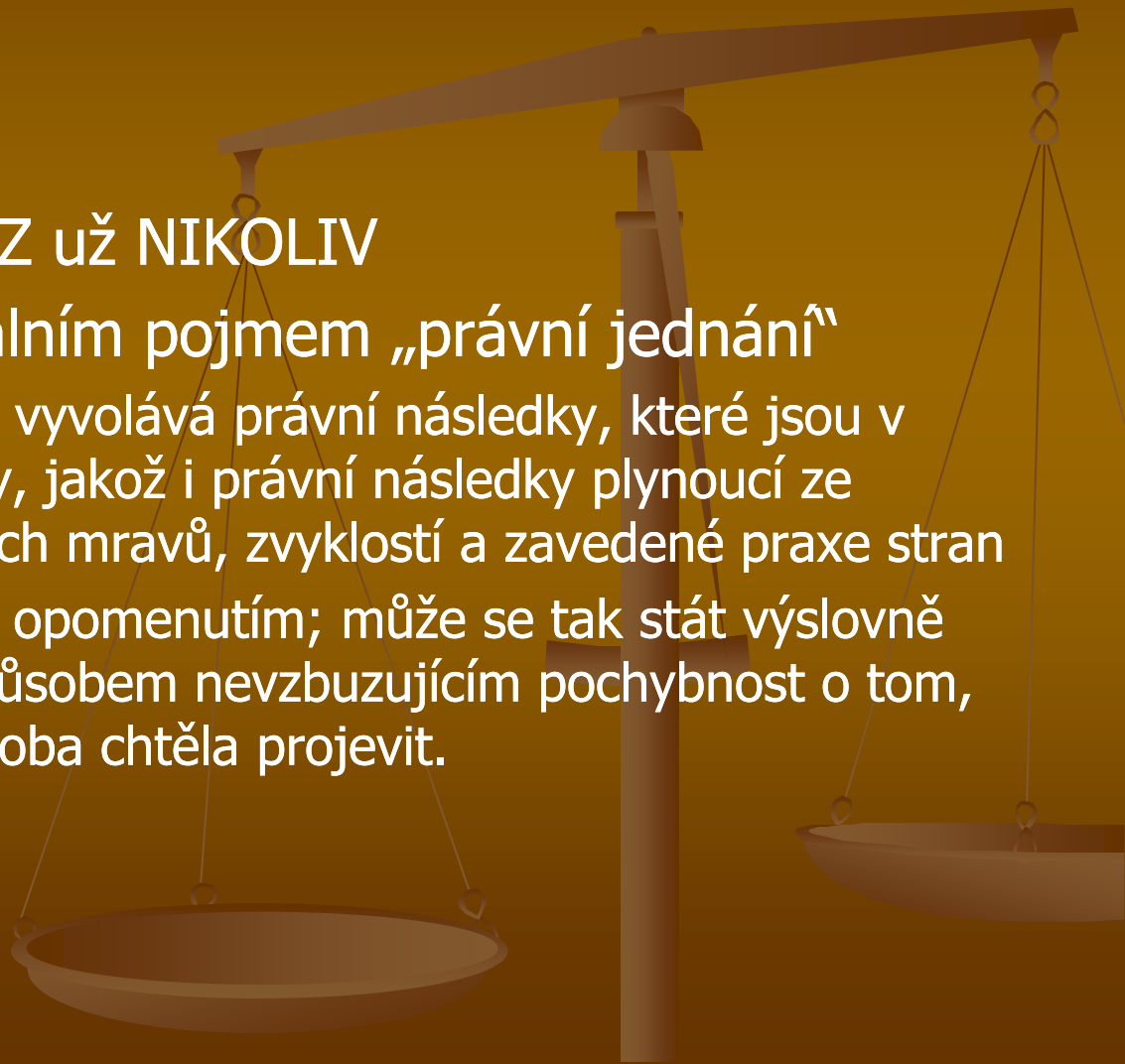
- právní jednání

- právní úkony

- Definice - v NOZ už NIKOLIV

- Nahrazeno legálním pojmem „právní jednání“

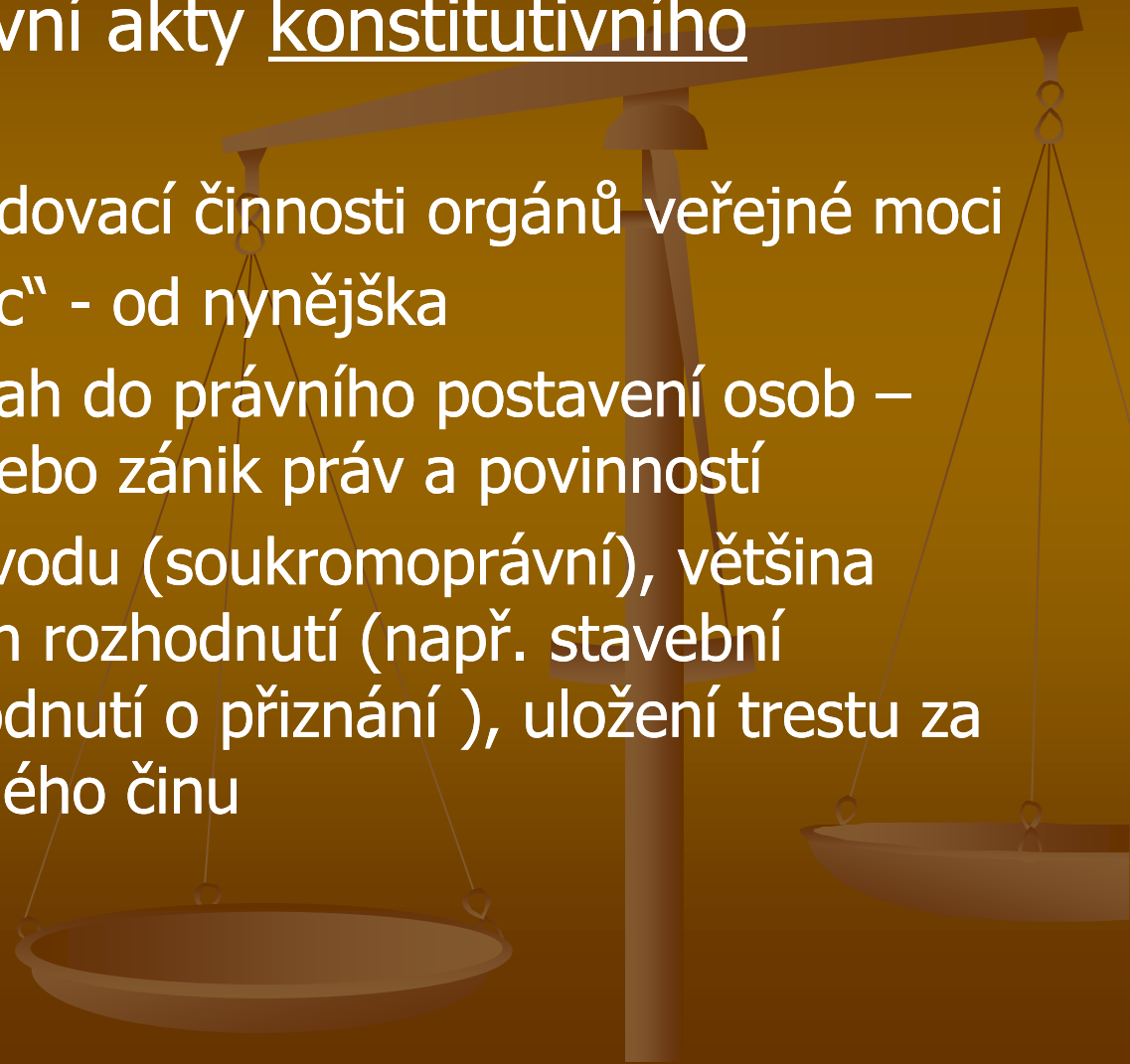
- Právní jednání vyvolává právní následky, které jsou v něm vyjádřeny, jakož i právní následky plynoucí ze zákona, dobrých mravů, zvyklostí a zavedené praxe stran
    - konáním nebo opomenutím; může se tak stát výslovně nebo jiným způsobem nevzbuzujícím pochybnost o tom, co jednající osoba chtěla projevit.





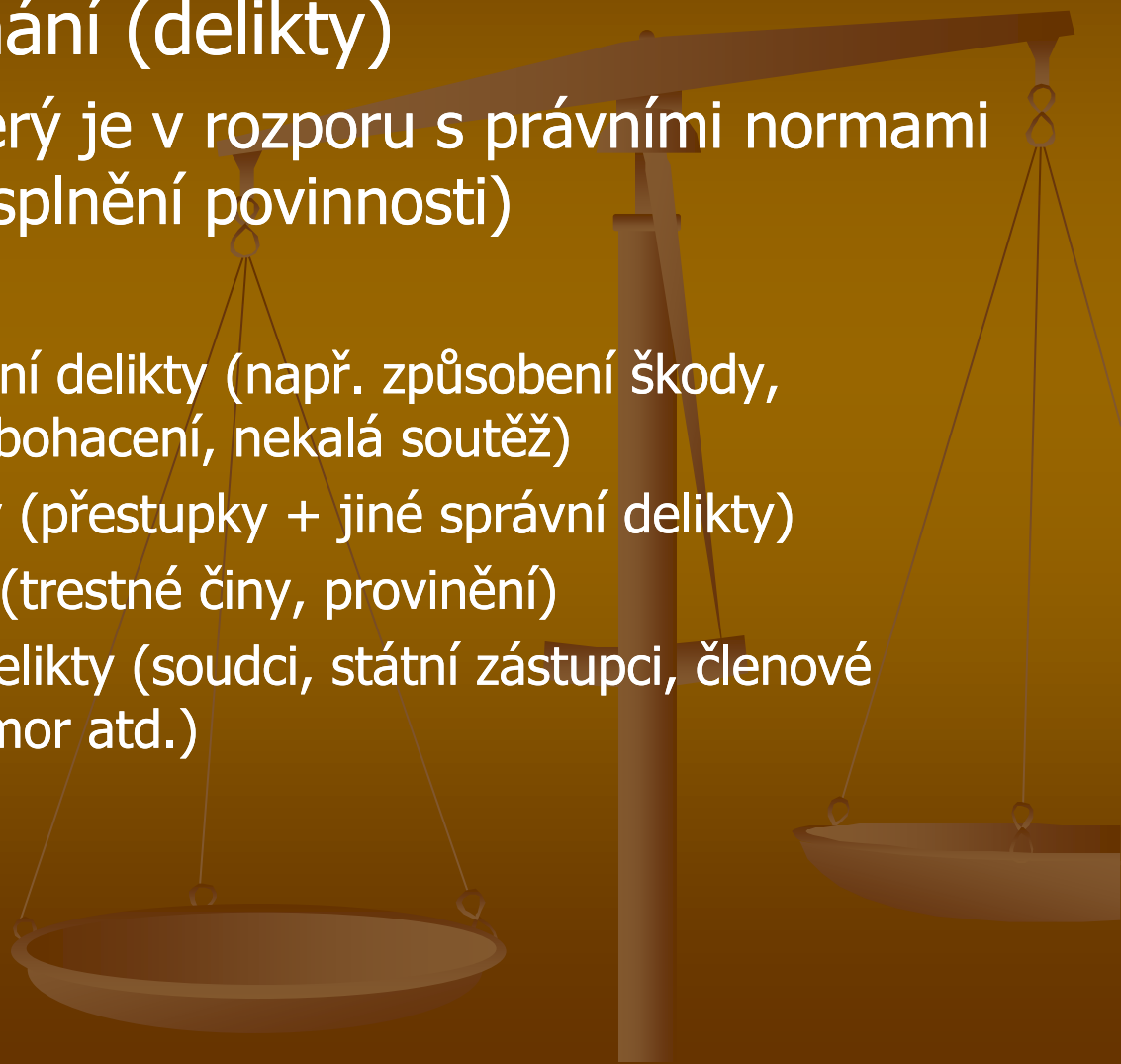
# Ad 1 a) právní jednání

- individuální právní akty konstitutivního charakteru
  - Výsledky rozhodovací činnosti orgánů veřejné moci
  - působí „ex nunc“ - od nynějška
  - Představují zásah do právního postavení osob – vznik, změna nebo zánik práv a povinností
  - rozsudek o rozvodu (soukromoprávní), většina veřejnoprávních rozhodnutí (např. stavební povolení, rozhodnutí o přiznání ), uložení trestu za spáchání trestného činu



# Ad 1 b): protiprávní jednání

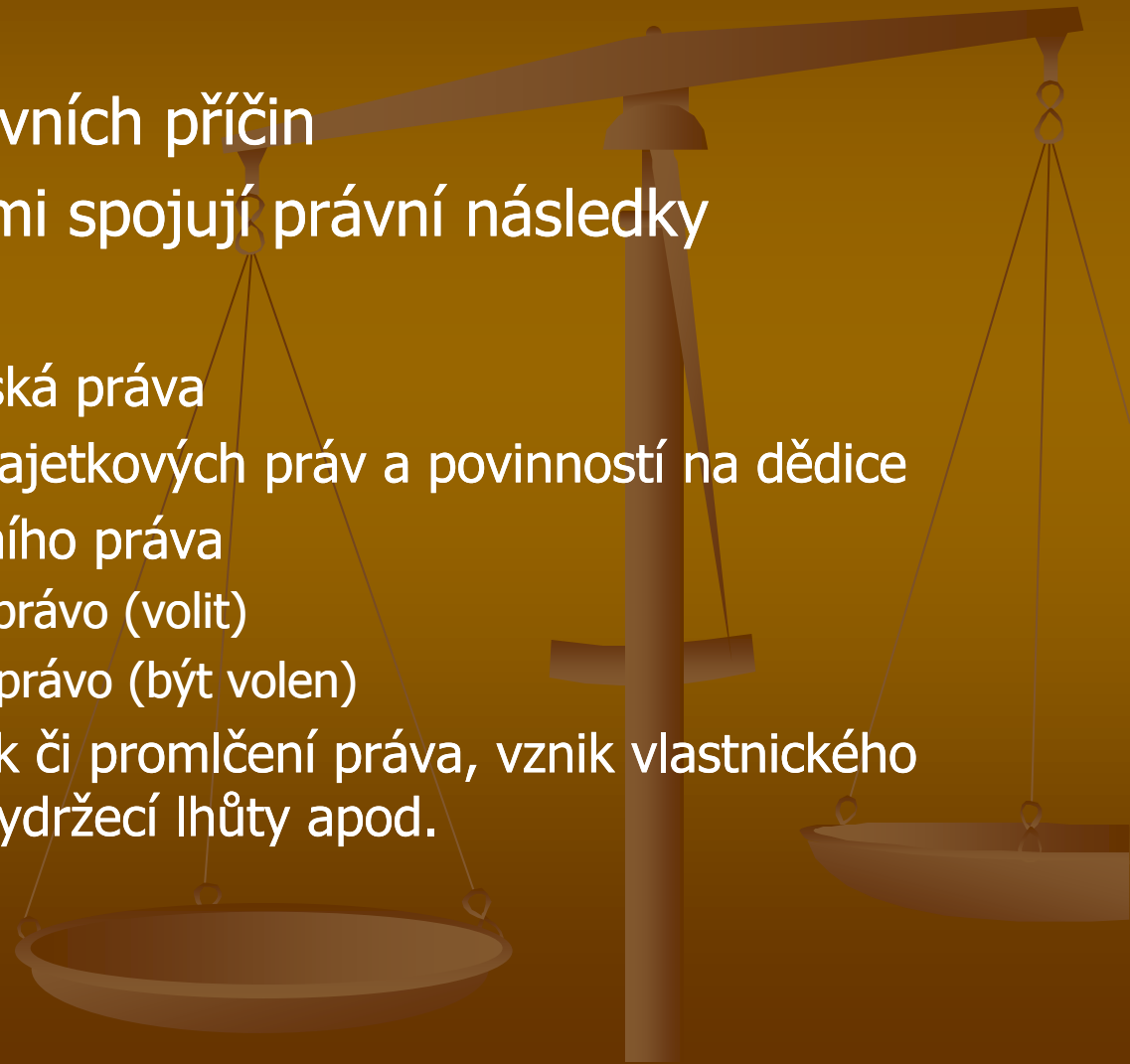
- Protiprávní jednání (delikty)
  - projev vůle, který je v rozporu s právními normami (porušení či nesplnění povinnosti)
  - Typy deliktů
    - soukromoprávní delikty (např. způsobení škody, bezdůvodné obohacení, nekalá soutěž)
    - správní delikty (přestupky + jiné správní delikty)
    - trestní delikty (trestné činy, provinění)
    - Disciplinární delikty (soudci, státní zástupci, členové profesních komor atd.)



# Ad 2 a): Právní události

## ■ právní události

- nastávají z objektivních příčin
- Právní normy s nimi spojují právní následky
- Například:
  - Narození – občanská práva
  - Smrt – přechod majetkových práv a povinností na dědice
  - věk – vznik volebního práva
    - Aktivní volební právo (volit)
    - Pasívní volební právo (být volen)
  - plynutí lhůt – zánik či promlčení práva, vznik vlastnického práva uplynutím vydržecí lhůty apod.



# Ad 2 a): Právní události – plynutí času

## ■ Typy lhůt

### ■ Prekluzivní (tj. propadná)

- Neuplatnění práva v zákonem stanovené lhůtě způsobuje ZÁNIK SUBJEKTIVNÍHO PRÁVA (nově definováno v § 654 NOZ)
- Jen tam, kde zákon výslovně stanoví zánik práva jako právní následek

### ■ Promlčecí

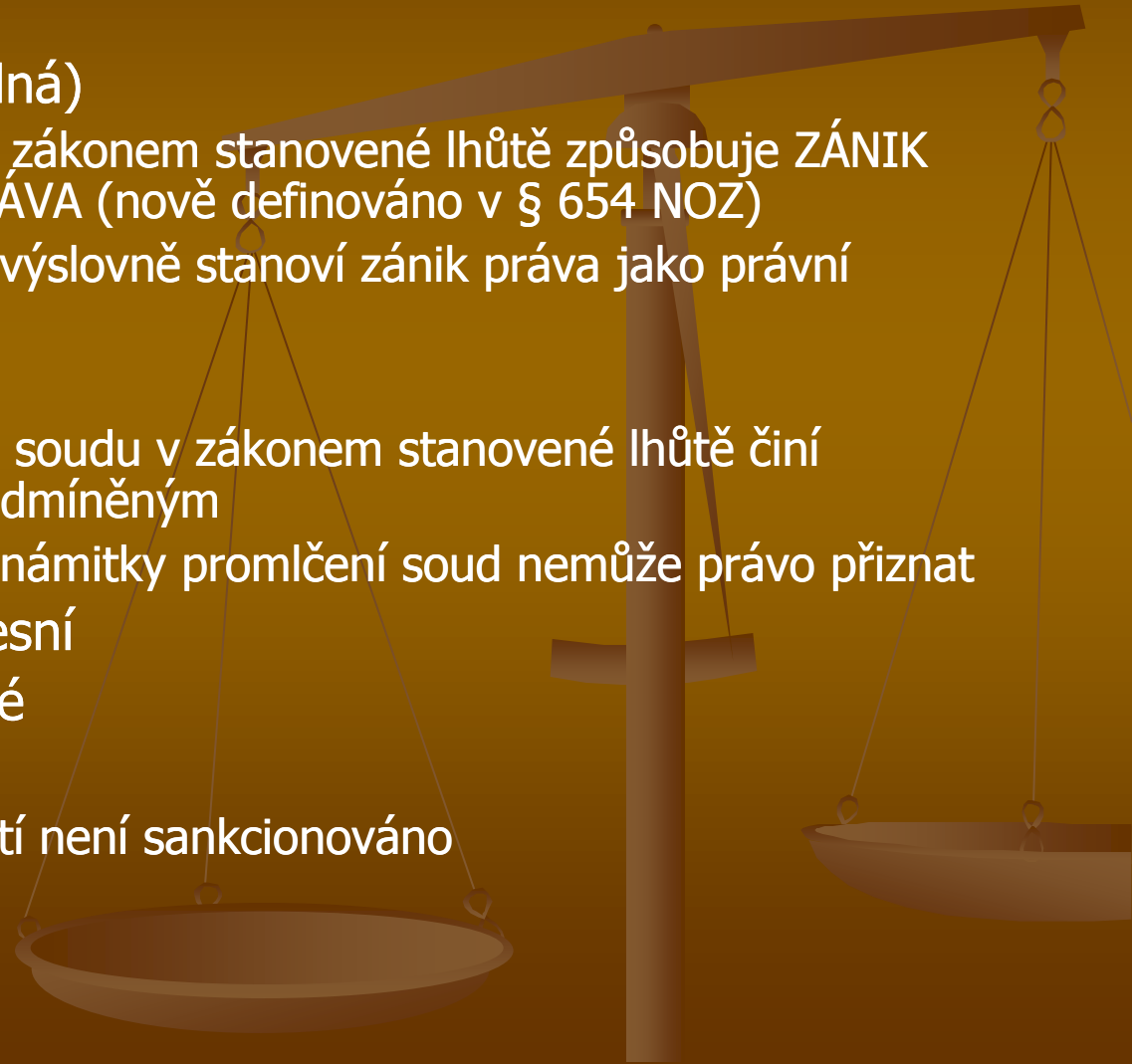
- Neuplatnění práva u soudu v zákonem stanovené lhůtě činí subjektivní právo podmíněným
- V případě uplatnění námitky promlčení soud nemůže právo přiznat

### ■ Hmotněprávní x Procesní

### ■ Zákoné x Soudcovské

### ■ Pořádkové lhůty

- Jejich marné uplynutí není sankcionováno



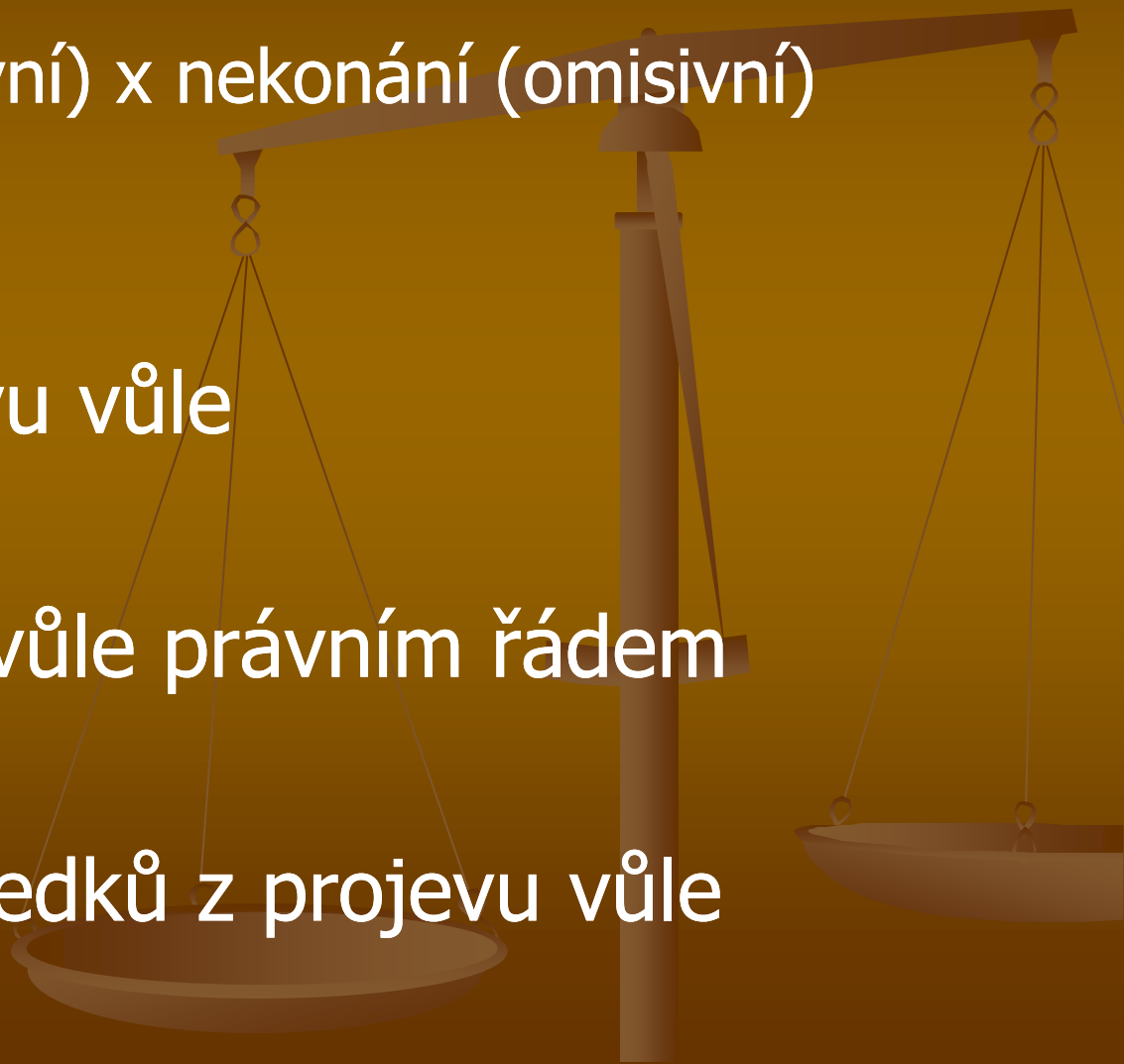
# Ad 2 b): (Proti)právní stavy

## ■ Protiprávní stavy

- Stavy způsobené okolnostmi nezávislými na lidské vůli (tzv. vyšší moc – vis maior)
- Např.
  - Živelní pohroma (vichřice, povodeň, požár)
  - Úder blesku
  - Potopení lodě, pád letadla
  - Okolnosti spočívající v povaze přístroje či určitého provozu
- Spojeny se vznikem objektivní odpovědnosti (odpovědnost bez zavinění)

# Definiční znaky právního jednání

- projev vůle
  - Konání (komisivní) x nekonání (omisivní) právní úkon
- zaměření projevu vůle
- uznání projevu vůle právním řádem
- nastoupení následků z projevu vůle



# Náležitosti právního jednání

- **Náležitosti subjektu**

(způsobilost k právním úkonům, způsobilost k právům a povinnostem)

- **Náležitosti vůle** (skutečná, svobodná, vážná, prostá omylů)

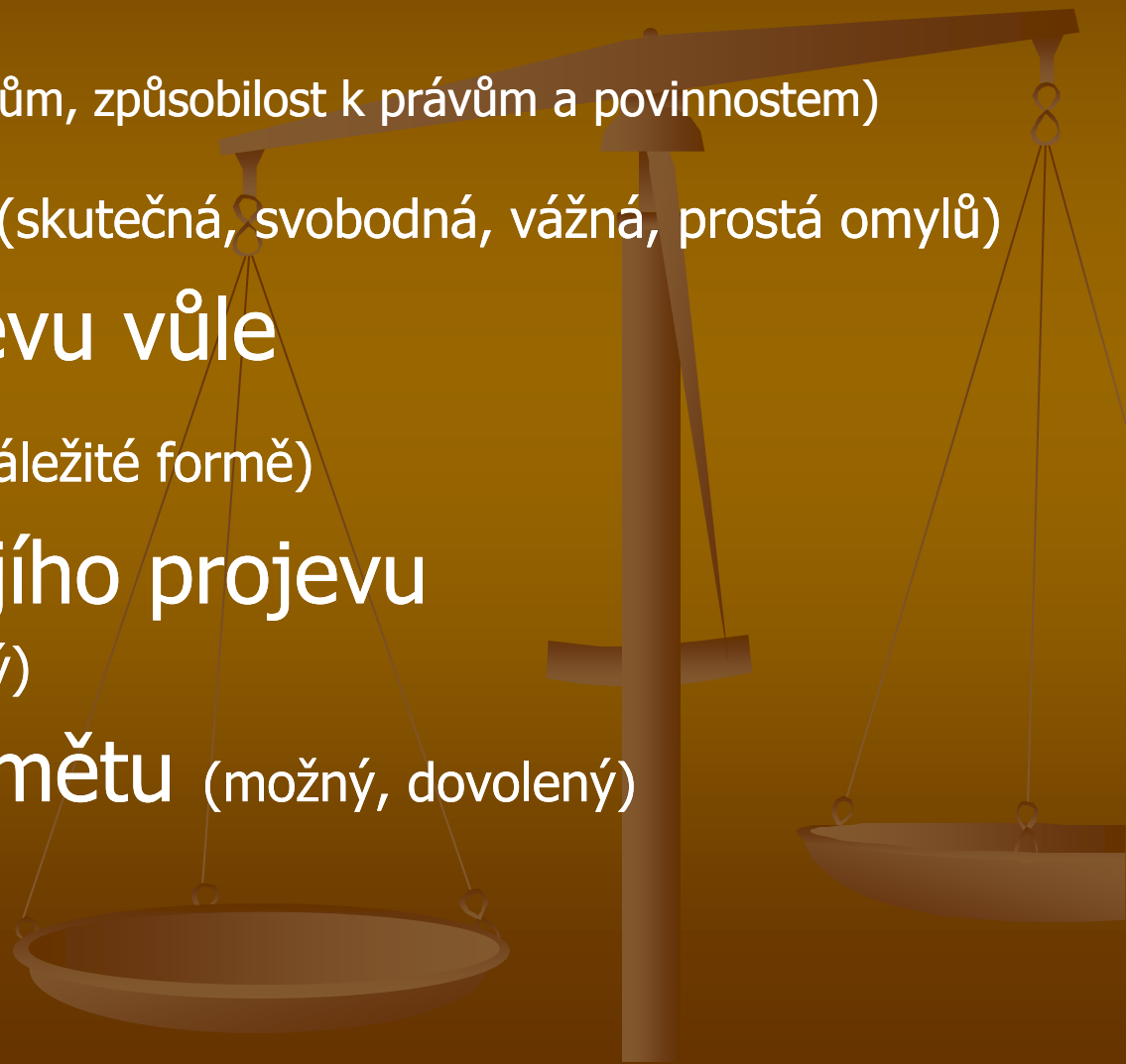
- **Náležitosti projevu vůle**

(srozumitelná, určitá, v náležité formě)

- **Shoda vůle a jejího projevu**

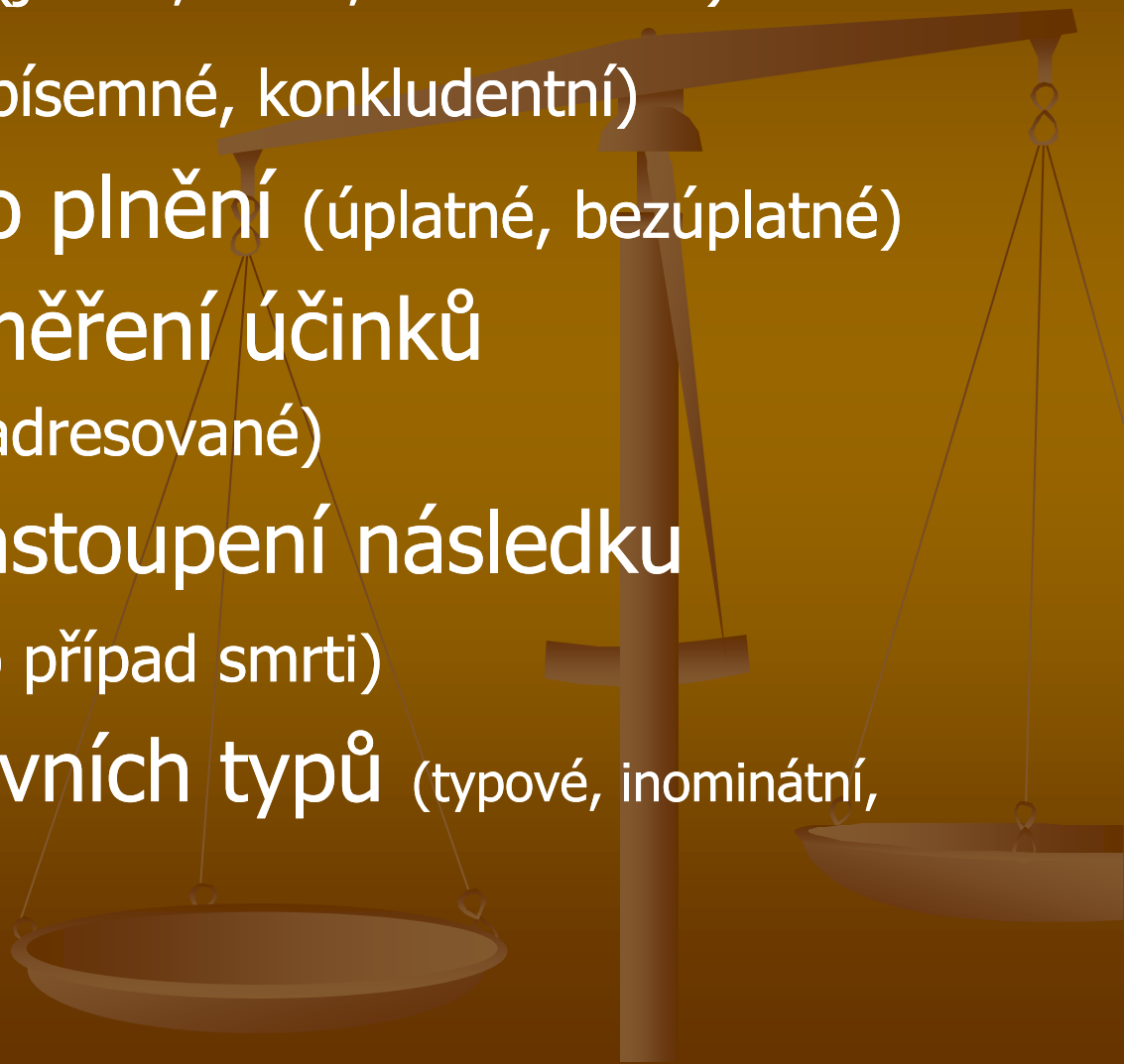
(omyl vědomý, nevědomý)

- **Náležitosti předmětu** (možný, dovolený)



# Dělení právních jednání

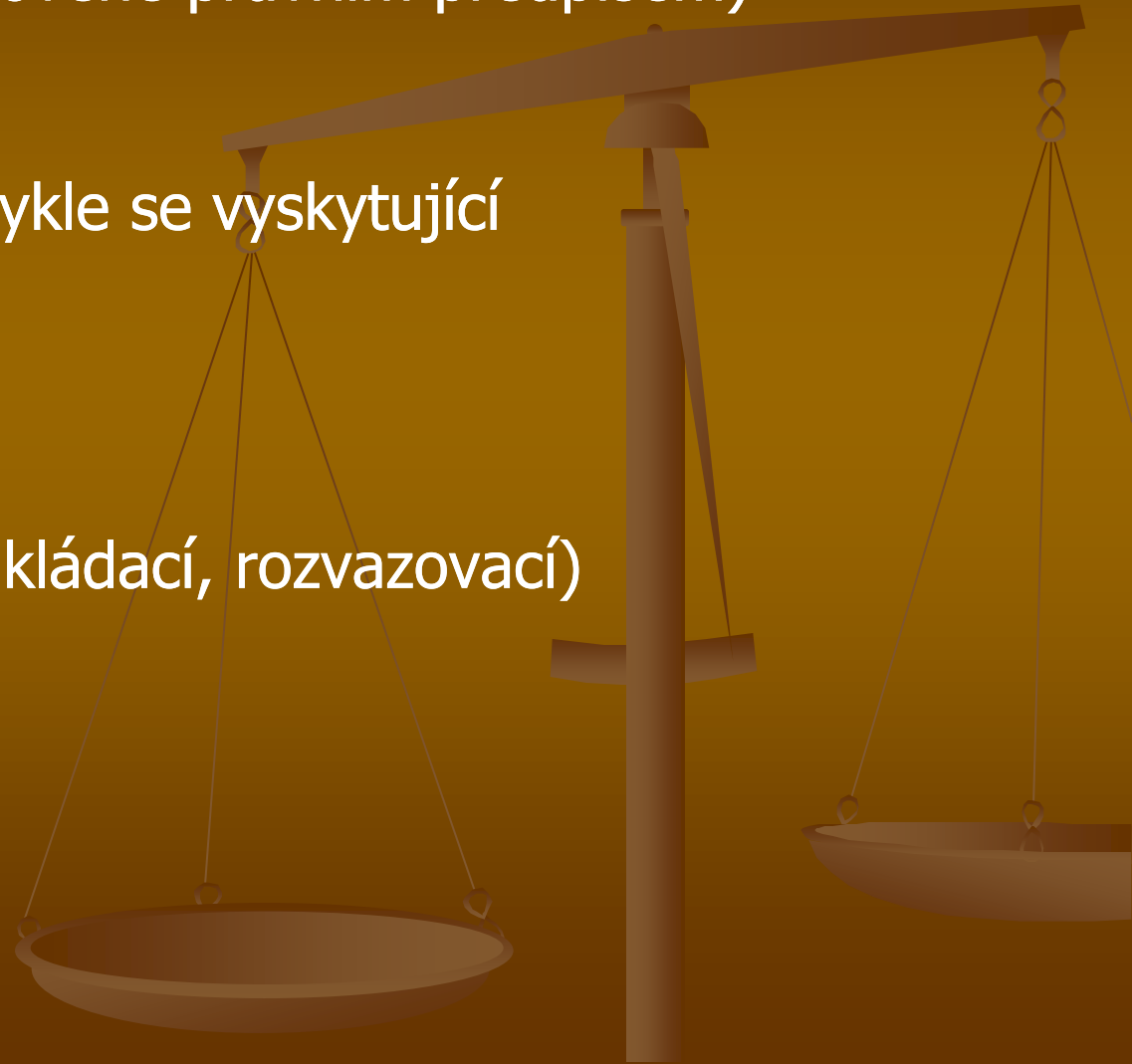
- dle počtu stran (jedno, dvou, vícestranné)
- dle formy (ústní, písemné, konkludentní)
- dle majetkového plnění (úplatné, bezúplatné)
- dle vzniku a zaměření účinků  
(adresované, neadresované)
- dle okamžiku nastoupení následku  
(mezi živými, pro případ smrti)
- dle úpravy smluvních typů (typové, inomínátní,  
smíšené)





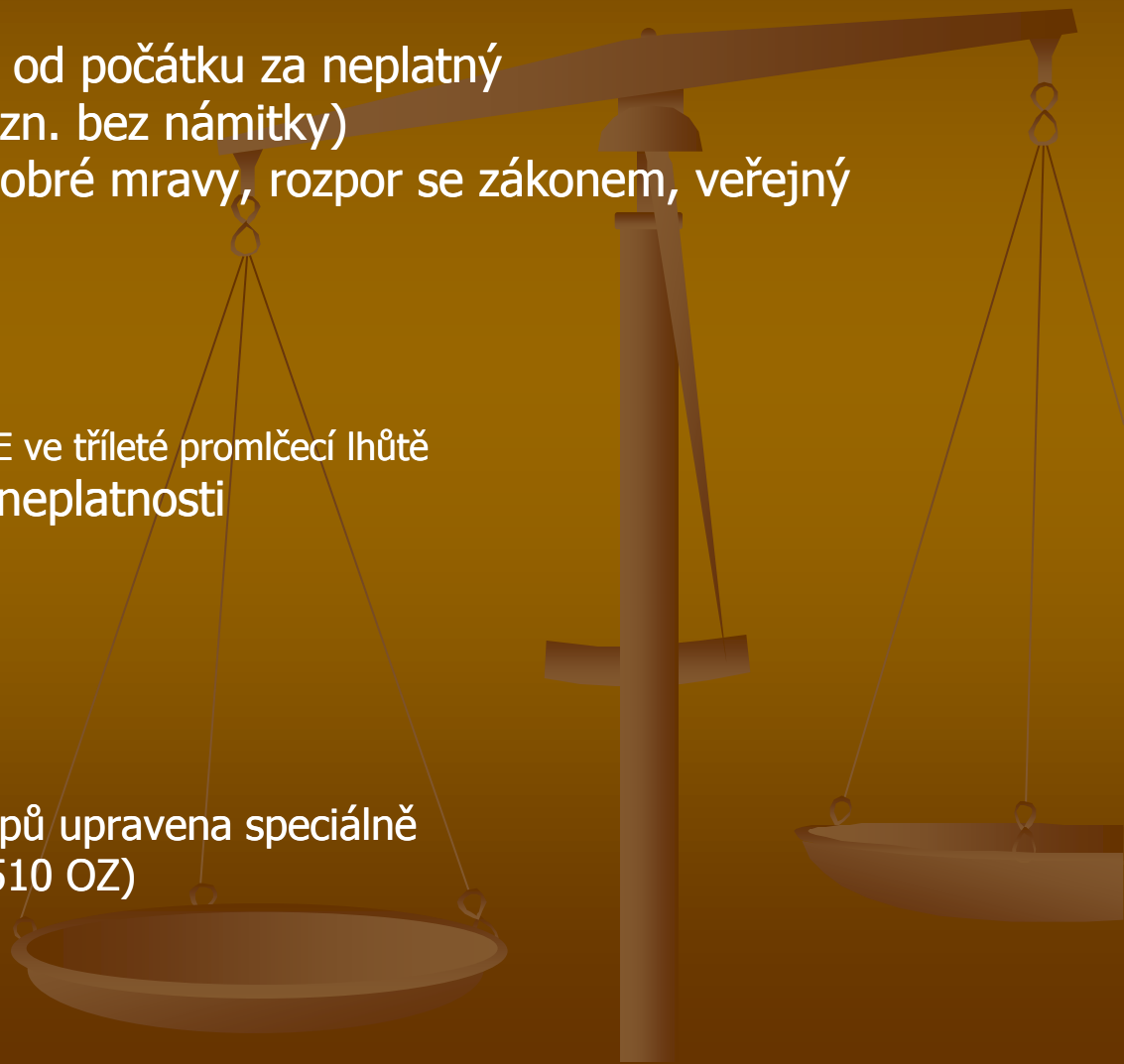
# Obsahové složky právního jednání (NÁLEŽITOSTI)

- **podstatné** (stanovené právním předpisem)
- **pravidelné** (obvykle se vyskytující)
  - místo a čas plnění
- **nahodilé**
  - podmínky (odkládací, rozvazovací)
  - stanovení doby
  - příkaz



# Vady právních jednání a jejich následky

- **Nicotnost (non-negotium)**
  - Zdánlivé právní jednání = právní jednání vůbec nevzniklo
- **Absolutní neplatnost**
  - Právní úkon se považuje od počátku za neplatný
  - Přihlíží se k ní ex offio (tzn. bez námítky)
  - V novém OZ: výjimka (dobré mravy, rozpor se zákonem, veřejný pořádek)
- **Relativní neplatnost**
  - Jen k NÁMITCE účastníka
    - Toto právo SE PROMLČUJE ve tříleté promlčecí lhůtě
  - V NOZ: zásada relativní neplatnosti
- **Relativní neúčinnost**
- **Odpovědnost za vady**
  - U jednotlivých smluvních typů upravena speciálně
  - Obecná úprava (§ 499 - § 510 OZ)



# Smlouvy

- Soukromoprávní
  - Typové (upravené v zákoně)
  - Netytové (neupravené, ale dovolené – tzv. inomináty)
    - Princip autonomie vůle
  - Smíšené
- Veřejnoprávní (podle správního řádu a zvláštních předpisů)

